

Rudarska svetilka: rekonstrukcija posodice za olje

AVTORICA: Katja Uršič, Restavriranje Katja Uršič s. p., katja_ursic@hotmail.com

Ob koncu lanskega leta so se v konservatorsko-restavratorski službi Tehniškega muzeja Slovenije začele priprave na osrednjo razstavo leta 2022 - na razstavo o svetlobi. V delo sem prejela rudarsko svetilko, ki je jo je muzej odkupil leta 1968 in temu primerno so podatki o njej precej skromni.

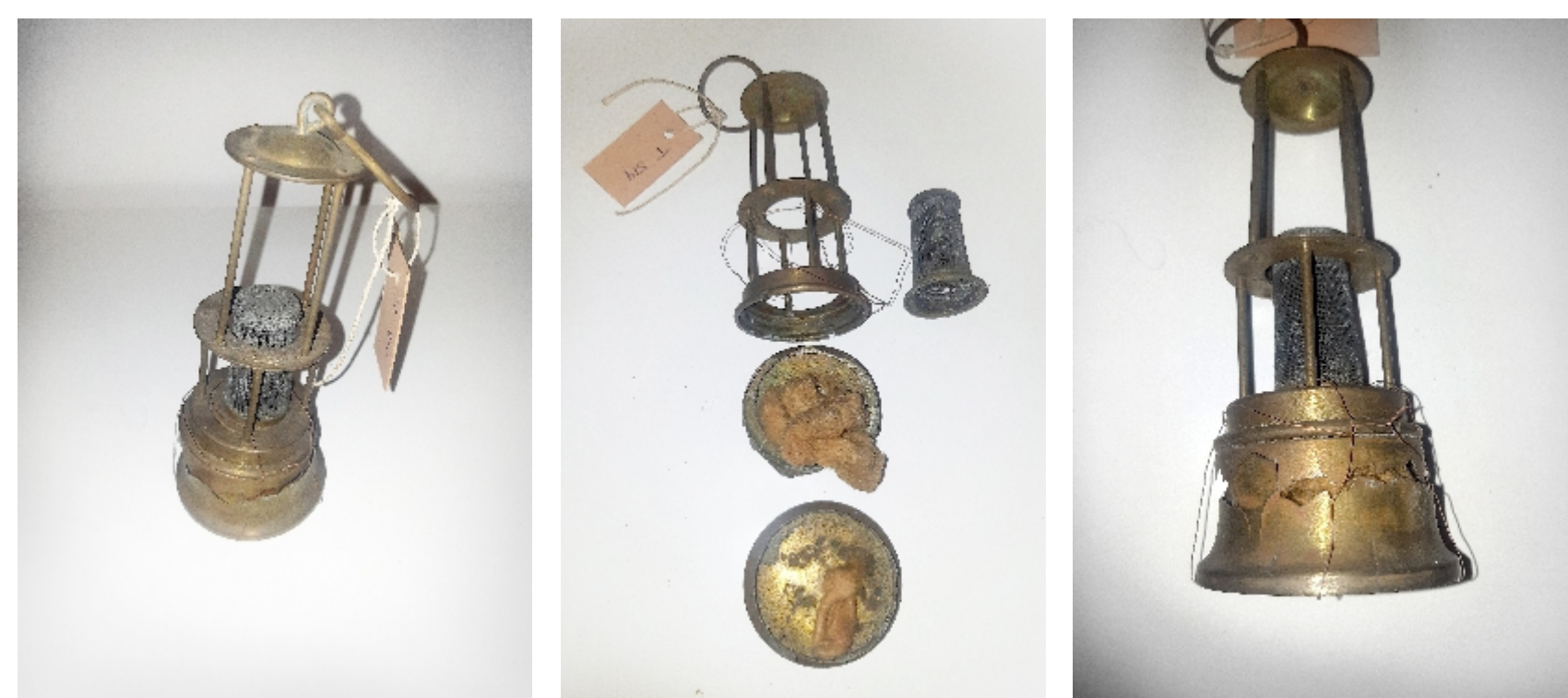
Izumitelj sir Humphry Davy je izdelal novo svetilko, ki je izboljšala varnost v rudnikih premoga, kjer je permanentno obstajala nevarnost eksplozije vnetljivega plina metana. Sir Davy jo je omilil tako, da je plamen obdal s kovinsko mrežico, ki preprečuje njegovo širjenje izven svetilke.

Medeninaste površine je prekrivala plast korozije, varovalna mrežica je na nekaj mestih pretrgana. Največji konservatorsko-restavratorski izziv je predstavljala posodica za olje, ki je najbolj poškodovana in je razpadla na dva dela ter nekaj okruškov. Oba dela sta bila v preteklosti speta s tanko žico, okruški pa so bili z maščobo goriva prilepljeni na dno posodice. Valjana medenina, ki predstavlja plašč posodice, je zelo tanka (0,3 mm) in se hitro segreje ter okrepi šibke točke v najtanjšem delu materiala na sredini posodice. Domnevno je bil to vzrok poškodbe.

Rekonstrukcija posodice je bila izziv, saj vanjo ni dostopa, ko je le-ta cela, debelina plašča pa ne omogoča lepljenja, saj je stične površine premalo. Po odstranitvi žice, ki je držala propadle dele skupaj, se je pokazalo nekaj okruškov plašča, ki so bili shranjeni na dnu posodice. Po konzultaciji s kolegi sem se odločila v posodico, po zgledu rekonstrukcij arheoloških posod, v notranjost

Konservirana rudarska svetilka

Rudarska svetilka pred konserviranjem-restavriranjem

Kitanje, dopolnjevanje in retuširanje oljne posodice

vstaviti odstranljivo PVC armaturo, ki mi je omogočila poiskati največjo možno stično ploskev ter določanje primarnih mest okruškov. Tako armatura kot vsi okruški so bili na posodico fiksirani s toplotno občutljivim lepilom, ki zagotavlja potrebno reverzibilnost. Manjkajoča mesta v plašču sem dopolnila s sintetičnim kitom za pločevine; nazadnje je bila izvedena še retuša. Pred zaključkom je bila celotna površina svetilke zaščitena z lakom za bravnne kovine Incralak, da prepreči morebitne neenakomerne in posledično neestetske spremembe na površinah.

Pri rekonstrukciji rudarske svetilke se je izkazal pomen poglobljenega poznavanja sestave predmetov tehniške dediščine in pomembnost širšega poznavanja konservatorskih-restavratorskih postopkov, tudi na drugih tipih dediščine ter njihova uporaba prilagojena specifičnemu primeru.

Zahvaljujem se kolegom Igorju Ravbarju (NMS), Darku Gostiši in dr. Orestu Jarhu (oba TMS) za strokovni pogovor in razmislek o možnih postopkih ter podatke o predmetu.